

Określenia temporalne w polskich tekstach aktów prawnych¹

AGNIESZKA CHODUŃ
(Szczecin)

Teksty aktów prawnych mają pewną stałą, wręcz schematyczną budowę. Takie redagowanie tekstów aktów prawnych ma uzasadnienie historyczne i normatywne. Uzasadnienie historyczne odnosi się do kultury prawnej, natomiast normatywne do dyrektyw redagowania tekstów aktów prawnych. Dyrektywy, o których mowa, miały postać urzędowych zbiorów o różnej mocy prawnej. Obecnie są one ujęte w załączniku do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów w sprawie *Zasad techniki prawodawczej*² (dalej ZTP). Zawarte w ZTP dyrektywy są jednolite dla wszystkich typów aktów normatywnych, aczkolwiek mają różny charakter. Są to dyrektywy dwojakiemu rodzajowi. Jedne odnoszą się do konstrukcji tekstu aktu prawnego, a drugie do języka tych tekstów.

Dyrektywy dotyczące konstrukcji tekstu prawnego wskazują, jak poprawnie formułować teksty aktów prawnych odnośnie do: (1) budowy tekstów aktów prawnych, (2) sposobów oznaczania fragmentów tekstu aktu prawnego, (3) sposobu konstrukcji przepisów prawnych i ich kolejności, (4) sposobu systematyzowania przepisów w tekście aktu prawnego, (5) sposobu formułowania zmian tekstu aktu prawnego.

-
- 1 Przedstawione w artykule wnioski są fragmentem ustaleń powstałych w wyniku przeprowadzonych przez autorkę – na potrzeby powstałej w 2005 r. rozprawy doktorskiej: „Słownictwo tekstów aktów prawnych na tle odmian leksykalnych polszczyzny” – badań nad ponad pięćdziesięcioma obowiązującymi ustawami.
 - 2 *Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej”* (Dz. U. z 2002 r., nr 100, poz. 908).

Jeśli chodzi o dyrektywy językowe, to są wśród nich takie dyrektywy, które odzwierciedlają specyfikę tekstów aktów prawnych. Owe swoiste dyrektywy językowe zawarte w ZTP nakazują albo zakazują posługiwania się w tekstach aktów prawnych określoną leksyką, gotowymi formułami słownymi, czy określonymi wzorcami tekstów. Respektowanie tych dyrektyw przy konstruowaniu tekstów umożliwia takie kodowanie norm w przepisach prawnych, które zapewnia ich rekonstrukcji w procesie wykładni.

Wszystkie obowiązujące teksty aktów prawnych zbudowane są według jednego schematu. Rozpoczynają się określeniem rodzaju aktu, a kończą podpisem kompetentnego organu. Realizowany jest zatem pewien wzorzec, odpowiedni dla danego rodzaju aktu prawnego, wyznaczony przez dyrektywy redagowania tekstów aktów prawnych.

Zagadnienie czasu w odniesieniu do tekstów aktów prawnych może być rozpatrywane w różnych aspektach. Po pierwsze, teksty aktów prawnych są potencjalnie ograniczone w czasie, co do ich obowiązywania, a w konsekwencji także związania adresatów norm prawnych obowiązkiem określonego zachowania się. Po wystąpieniu pewnych określonych faktów doniosłych prawnie związanie adresatów norm prawnych w tych tekstach zawartych może nastąpić albo ustać. Po drugie, w tekstach aktów prawnych znajdują się wypowiedzi, w których nie zawsze występują określenia temporalne. Brak określeń temporalnych nie powoduje jednak, że wypowiedzi te znajdują się poza kategorią czasu. Zgodnie z dyrektywami ZTP, pominięcie w przepisach prawnych określenia okoliczności (czasu i miejsca)³ wskazuje, że nakaz czy zakaz określonego zachowania się dotyczy każdych okoliczności. Z uwagi na to, że normy prawne zakodowane w przepisach prawnych są wypowiedziami dyrektywalnymi, zawsze będą odnosiły się do przyszłości. Zasadne bowiem jest konstruowanie tylko takich norm prawnych, w których zawarty jest nakaz albo zakaz określonego zachowania się w przyszłości⁴. Natomiast jeśli treść normy prawnej odnosi się do jakichś stanów rzeczy, które miały miejsce w przeszłości, to tylko o tyle, o ile norma ta nakazuje związanie ich skutkami na przyszłość.

3 „Jeżeli norma ma znajdować zastosowanie we wszystkich okolicznościach, w przepisie prawnym nie określa się okoliczności jej zastosowania” (§ 145 ust. 1 ZTP).

4 Chociaż znamiona czasownikowe występują w przepisach *Kodeksu karnego* w 3. os. l. poj. cz.t., to należy im w procesie wykładni nadać postać czasu przeszłego w formie dokonanej. Na ten temat (T. Gizbert-Studnicki, 1982). Przy czym nie jest to habitualne użycie form czasu teraźniejszego. Nie chodzi tu bowiem o czynności odbywane często, zwykle, zawsze.

Ze względu na właściwości tekstów aktów prawnych brak w nich określeń czasu za pomocą: (a) przysłówków temporalnych (*dziś, wczoraj,*, itp.), (b) zaimków przysownych (takich jak: *wtedy, wówczas*), (c) wskazań takich jak: *kiedyś, kiedy indziej, czasem, przeważnie, kiedykolwiek*, (d) informacji uogólnionej o tym, że stan rzeczy zachodzi w każdym czasie (*zawsze*) (Grzegorzczukowa 2002: 117).

W tekstach aktów prawnych nie ma także wyrażeń wskazujących miejsce w przestrzeni i czasie w sposób deiktyczny. Nie występują w związku z tym zaimki wskazujące takie jak: *tu, teraz, tam*. Zamiast tego, czas i miejsce określane są poprzez opis. Wynika to także stąd, że określenie czasu w omawianych tekstach ma charakter relatywny. „Zdarzenie może być pod względem czasu scharakteryzowane tylko przez odniesienie do innego zdarzenia i odstępu czasowego pomiędzy nimi.” (Gizbert-Studnicki 1992: 157). Prawodawca, w odniesieniu do sposobu określenia czasu, posługuje się w tekstach aktów prawnych określonymi formułami słownymi, które mogą wskazywać: (1) upływ czasu, (2) początek terminu, (3) koniec terminu, (4) konkretny moment, w którym dany fakt prawny (zdarzenie albo zachowanie) ma zaistnieć lub zaistniał.

Ad (1) Upływ czasu wskazywany jest w tekstach aktów prawnych poprzez **podanie momentu początkowego**, który wiąże się z jakimś zachowaniem albo zdarzeniem, za pomocą takich wyrażeń, jak np.:

po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, po upływie okresu wypowiedzenia, po upływie trzystu dni od orzeczenia separacji;

w ciągu 6 tygodni od dnia, w którym obowiązany do zgłoszenia dowiedział się o okoliczności podlegającej wpisowi do rejestru, w ciągu 7 dni od dnia doręczenia protokołu, w ciągu 7 dni od dnia otrzymania sprostowania lub odpowiedzi, w ciągu miesiąca od dnia otrzymania odwołania, w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym dowiedział się o urodzeniu dziecka przez żonę;

w terminie 14 dni od otrzymania protokołu, w terminie jednego miesiąca od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, w terminie zawitym 7 dni od daty uprawomocnienia się mandatu, w terminie 3 dni od zawiadomienia, nie później niż 24 godziny przed planowanym terminem rozpoczęcia zgromadzenia;

po upływie 30 dni od terminu odbioru przesyłki, nie wcześniej jednak niż po upływie 10 dni od dnia zawiadomienia uprawnionego o zamierzonej likwidacji przesyłki, nie później niż w terminie 7 dni od dnia wniesienia od niego skargi, chyba że zachodzą przeszkody formalne;

z upływem 2 lat od dnia jego wymagalności, z upływem każdego roku działalności, z upływem okresu wypowiedzenia,

przez okres 5 lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym czynności te zostały dokonane, przez okres 5 lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym zostały dokonane czynności obrotu dewizowego z zagranicą, których te dokumenty dotyczą;

Ad (2) Początek terminu jest wskazywany poprzez odniesienie do zdarzenia albo zachowania, np.:

po dojściu do pełnoletności; po przeprowadzeniu rozprawy;

po uprzednim zawiadomieniu; po uprzednim zawiadomieniu organów ruchu lotniczego;

po uzyskaniu pisemnej zgody wszystkich pozostałych współników; po uzyskaniu upoważnienia; po uzyskaniu wpisu do rejestru przedsiębiorców;

po wejściu w życie ustawy; po zakończeniu postępowania upadłościowego;

po zakończeniu kadencji; po zasięgnięciu opinii.

Ad (3) Moment końcowy w tekstach aktów prawnych określany jest za pomocą niżej wymienionych zwrotu:

do czasu ostatecznego rozstrzygnięcia sporu; do czasu przewyciężenia powstałych trudności z bilansem płatniczym lub stabilności waluty polskiej lub ustania powstałego w tym zakresie zagrożenia, nie dłużej jednak niż przez 6 miesięcy od dnia ich wejścia w życie, z zastrzeżeniem art. 62;

do czasu przybycia statku do najbliższego portu polskiego albo do portu państwa, którego obywatelem jest zatrzymany;

do czasu wydania przepisów wykonawczych określonych w niniejszej ustawie, nie dłużej jednak niż przez 9 miesięcy od dnia jej wejścia w życie.⁵;

do końca danego roku kalendarzowego;

najpóźniej na trzy miesiące przed upływem kadencji rzecznika dyscyplinarnego;

Ad (4) Natomiast konkretny moment w czasie jest w tekstach aktów prawnych rzadko wskazywany z podaniem dokładnej daty. Ustawodawca posługuje się najczęściej:

5 „Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. ... ustawy ... (tytuł dotychczasowej ustawy) zachowują moc do czasu wydania nowych przepisów wykonawczych na podstawie art. ... Ustawy” (§ 33 ust. 1 ZTP). „W przepisach przejściowych, z wyłączeniem postanowień dotyczących przepisów karnych, można wskazać również termin, do którego będą obowiązywać, zachowane czasowo w mocy, przepisy dotychczasowej ustawy, co wyraża się zwrotem: «nie dłużej niż do dnia...»” § 31 ust. 2 ZTP.

(a) nazwami, tworzonymi od rzeczowników nazywających czynności, zdarzenia albo zachowania, np.: *dzień bilansowy*; *dzień doręczenia żądania organowi administracji publicznej*; *dzień sprawozdawczy*;

(b) nazwami dni używanymi w języku ogólnym: *dzień powszedni*; *dzień ustawowo wolny od pracy*; *dzień wolny od pracy*; *dni kalendarzowe*; *dni robocze*; *dni świąteczne*; *dni ustawowo wolne od pracy*; *dni wolne od pracy*; *dość podróży służbowej*;

(c) określeniami odwołującymi się do zdarzeń albo zachowań: *ostatni dzień miesiąca poprzedzającego miesiąc, w którym dokonywane są operacje finansowe*; *ostatni dzień roku obrotowego, w którym upłynął termin wypowiedzenia*;

w dniu poprzedzającym dokonanie czynności; *w dniu powzięcia uchwały o podziale zysków*; *w dniu ustania opieki*; *w dniu wejścia w życie ustawy*; *w dniu wniesienia pierwszego podania*; *w dniu wydania zezwolenia na utworzenie banku*; *w dniu wykreślenia z rejestru*; *w dniu złożenia wniosku o przysposobienie*; *w dniu, w którym dokonano zgłoszenia zdarzenia powodującego sporządzenie aktu*; *w ostatnim dniu miesiąca*;

z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia; *z chwilą podjęcia prac przygotowawczych*; *z chwilą wpisu do rejestru*; *z chwilą zatwierdzenia przez walne zgromadzenie*; *z dniem odbycia zgromadzenia wspólników zatwierdzającego sprawozdanie finansowe*;

z dniem śmierci pracodawcy; *z dniem uprawomocnienia się orzeczenia o rozwiązaniu spółki przez sąd*; *z dniem utraty obywatelstwa polskiego*; *z dniem wejścia w życie ustawy*; *z dniem wpisania poręczenia do rejestru*; *z dniem zatwierdzenia przez walne zgromadzenie*;

(d) Czas, bywa też wyrażany w tekstach aktów prawnych za pomocą wyrazów: *aktualnie*, *bezzwłocznie*, *natychmiast*, *uprzednio*. Są one dookreślane poprzez wskazanie momentu, do którego dana czynność ma być dokonana, np.:

niezwłocznie, nie później niż w następnym dniu roboczym po dniu, w którym do urzędu stanu cywilnego nadeszły dokumenty określone w ust. 1.; *niezwłocznie po ich dokonaniu, nie później niż w terminie 3 miesięcy od dnia dokonania przekazu lub rozliczenia*;

(e) Stosowane są też wyrażenia niedookreślane, np.: *bez nieuzasadnionej zwłoki*, *bez zbędnej zwłoki*, *na czas nie określony*, *na czas nie oznaczony*, *na czas nieokreślony*, *na czas nieoznaczony*, *na czas określony*, *na czas oznaczony*, *w razie konieczności*, *w rozsądnym czasie*, *w stosownym czasie*;

(f) Na określenie wyodrębnionego przedziału czasowego, w którym ma mieć miejsce jakieś zdarzenie czy zachowanie, ustawodawca używa wyrażeń takich jak np.:

corocznie; czas kampanii wyborczej; czas niewykonywania pracy; czas niezbędny na przygotowanie przesyłki do wydania, nie więcej jednak niż 1 godziny; czas postoju; czas pracy; czas przepracowany ponad ustalone normy; czas przestoju; czas trwania kadencji; na czas wykonywania określonej pracy; na czas oznaczony w umowie;

w czasie podróży, w czasie przebywania na obszarze nie podlegającym zwierzchnictwu żadnego państwa, w czasie rozprawy, w czasie trwania kadencji, w czasie trwania małżeństwa, w czasie trwania wspólności ustawowej, w czasie urlopu pracownika, w czasie wojny, w czasie wykonywania władzy rodzicielskiej, w czasie zatrudnienia;

okres czynnej służby, okres odpowiadający okresowi obowiązywania zakazu konkurencji, okres pozostawania bez pracy, okres próbny, okres ważności, okres wykonywania robót budowlanych, okres wypowiedzenia umowy o pracę, okres zatrudnienia, okresy składowe, okresy wykonywania przez skazanego odpłatnego zatrudnienia;

(g) Na przebieg jakichś zdarzeń, wskazują także używane w tekstach aktów prawnych np. takie określenia:

w okresie likwidacji; w okresie odbywania zajęć szkolnych; w okresie roku, licząc od daty wpisania banku do rejestru przedsiębiorcy; w okresie służby; w okresie trzech lat od zawieszenia postępowania; w okresie usprawiedliwionej nieobecności w pracy;

w toku aplikacji; w toku całego postępowania; w toku czynności wyjaśniających; w toku kadencji; w toku kontroli; w toku posiedzenia; w toku postępowania; w toku prowadzonej egzekucji sądowej lub administracyjnej; w toku sprawy; w toku wykonywania robót budowlanych.

Brak wskazania konkretnego momentu czasowego w tekstach aktów prawnych, poprzez podanie daty (dnia, miesiąca i roku), wiąże się bezpośrednio ze specyfiką tych tekstów. Są to bowiem teksty zawierające normy generalne i abstrakcyjne, a więc mające zastosowanie tylekroć, ilekroć wystąpią okoliczności określonego rodzaju. Czas absolutny pojawia w tekstach aktów prawnych, przede wszystkim:

1) w celu określenia, **identyfikacji** aktu prawnego (zawsze w części tytułowej), co nakazuje odpowiednia dyrektywa ZTP, § 17: *Datę ustawy poprzedza się zwrotem z dnia, a następnie zamieszcza się wskazanie dnia zapisanego cyframi arabskimi, nazwą miesiąca określoną słownie oraz wskazanie roku zapisanego cyframi arabskimi ze znakiem r. jako skrótem wyrazu rok*, np.: „Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Przepisy wprowadzające kodeks cywilny”;

2) czas absolutny występuje także wtedy, gdy wchodzi w skład **określenia charakteryzującego jakiś podmiot**, np.: „Osoby w wieku od 17 do 18 lat, ubiegające się o prawo jazdy kategorii B+E, które ukończyły wymagane szkolenie lub w nim uczestniczą w dniu 1 lipca 1999 r., uważa się za spełniające wymagania określone w art. 90 ust. 2 pkt. 3.”⁶;

3) w **metaprzepisach** (przepisach dot. innych przepisów), np.:

• w **przepisach o wejściu w życie** danego aktu prawnego, według jednego z wymienionych w § 45 ust.1 ZTP wzoru:

(a) *Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia*, np.: „Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia”⁷;

(b) *Ustawa wchodzi w życie po upływie ... (dni, tygodni, miesięcy, lat) od dnia ogłoszenia*, np.: „Ustawa wchodzi w życie po upływie 60 dni od dnia ogłoszenia”⁸;

(c) *Ustawa wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu ogłoszenia albo Ustawa wchodzi w życie ... dnia ... miesiąca następującego po miesiącu ogłoszenia*, np.: „Ustawa wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu ogłoszenia”⁹;

(d) *Ustawa wchodzi w życie z dniem ... (dzień oznaczony kalendarzowo)*, np.: „Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1984 r.”¹⁰;

(e) *Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia*, np.: „Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia”¹¹;

(f) *Ustawa wchodzi w życie z dniem ... (określenie zdarzenia)*¹², np.: „Ustawa wchodzi w życie z dniem uzyskania przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej”¹³;

6 Art. 147 ust. 1 *Ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym*, Dz. U. z 2005 r., nr 108, poz. 908.

7 Art. 46 *Ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej*, Dz. U. z 2001 r., nr 13, poz. 123.

8 Art. 64 *Ustawy z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie*, Dz. U. z 2005 r., nr 127, poz. 1066.

9 Art. 51 *Ustawy z dnia 13 lipca 2006 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy*, Dz. U. z 2006 r., nr 158, poz. 1121.

10 Art. 61 *Ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. Prawo prasowe*, Dz. U. z 1984 r., nr 5, poz. 24.

11 Art. 57 *Ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach*, Dz. U. z 2001 r., nr 79, poz. 855).

12 § 46 ust. 2 ZTP.

13 Art. 15 *Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o nadmiernych zapasach produktów rolnych i produktów cukrowych*, Dz. U. z 2004 r., nr 97, poz. 964.

(g) *Ustawa wchodzi w życie z dniem... i ma zastosowanie do zdarzeń (stanów rzeczy), które powstały przed dniem; albo Ustawa wchodzi w życie z dniem... i ma zastosowanie również do zdarzeń (stanów rzeczy)..., które powstały przed dniem; albo też Ustawa wchodzi w życie z dniem... z mocą od dnia*¹⁴, np.: „Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i ma zastosowanie do zdarzeń, o których mowa w art. 1, zaistniałych przed dniem 10 kwietnia 1989 r.”¹⁵; „Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i ma również zastosowanie do spraw wszczętych przed jej wejściem w życie, niezakończonych decyzją ostateczną”¹⁶; „Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 stycznia 1989 r., z wyjątkiem art. 1 pkt 9 i art. 8, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1990 r.”¹⁷;

• **w przepisach przejściowych**, § 31 ust. 2 ZTP *W przepisach przejściowych, z wyłączeniem postanowień dotyczących przepisów karnych, można wskazać również termin, do którego będą obowiązywać, zachowane czasowo w mocy, przepisy dotychczasowej ustawy, co wyraża się zwrotem: „nie dłużej niż do dnia.... Np.: „W uzasadnionych przypadkach Komisja Nadzoru Bankowego przedłuży termin określony w ust. 1 pkt 1, jednak nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 1999 r.”*¹⁸; gdy określa **termin ważności dokumentu**, np.: „Zezwolenia na odstępstwo od stosowania się do niektórych znaków drogowych, wydane przed dniem wejścia w życie ustawy, zachowują ważność do dnia 31 marca 1998 r.”¹⁹

• **w przepisach uchylających**, np.: „Traci moc ustawa z dnia 1 lutego 1983 r. – Prawo o ruchu drogowym (...), z wyjątkiem art. 60, 69-70 i 72-82, które tracą moc z dniem 30 czerwca 1999 r.”²⁰;

14 § 51 ust. 1 ZTP.

15 Art. 13 *Ustawy z dnia 24 maja 1989 r. o przywróceniu praw pracowniczych osobom pozbawionym zatrudnienia za działalność związkową, samorządową, przekonania polityczne i religijne*, Dz. U. z 1989 r., nr 32, poz. 172.

16 Art. 21 *Ustawy z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn*, Dz. U. z 2004 r., nr 142, poz. 1514.

17 Art. 10 *Ustawy z dnia 24 lutego 1989 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin oraz o zmianie ustawy o podatku rolnym*, Dz. U. z 1989 r., nr 10, poz. 53.

18 Art. 172 ust. 2 *Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe*, Dz. U. z 2002 r., nr 72, poz. 665).

19 Art. 148 ust. 3 *Ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym*, Dz. U. z 2005 r., nr 108, poz. 908.

20 Art. 151 ust. 1 *Ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym*, Dz. U. z 2005 r., nr 108, poz. 908.

4) czas absolutny występuje w **ustawach epizodycznych** (okresowych), tzn. takich ustawach, które zostały ustanowione na czas z góry określony i oznaczony w samej ustawie według wskazanego przez dyrektywy ZTP wzoru: *Ustawa ... (tytuł ustawy) obowiązuje do dnia ... (termin wskazany kalendarzowo albo przez określenie zdarzenia przyszłego albo Przepisy art. ... tracą moc z dniem ... (termin wskazany kalendarzowo albo przez określenie zdarzenia przyszłego).*²¹ „Wskazanie momentu, w którym ustawa traci moc obowiązującą musi być **jednoznaczne**”, dlatego też termin utraty mocy obowiązującej musi być wskazany kalendarzowo, a nie poprzez wskazanie pewnych okoliczności czy zdarzeń przyszłych, po to, by uniknąć sporów co do tego, kiedy te okoliczności czy zdarzenia wystąpiły. Wyjątkowo, gdy termin wystąpienia tego zdarzenia daje się ustalić w sposób niebudzący wątpliwości oraz termin ten zostanie urzędowo ogłoszony (podany do wiadomości publicznej), można uzależnić termin utraty mocy obowiązującej od wystąpienia zdarzenia przyszłego. Z sytuacją taką mieliśmy do czynienia w przypadku akcesji RP do UE. Dlatego też w niektórych ustawach zamieszczone zostały tzw. przepisy samoderogujące (Wronkowska 2004: 134), np. „Z dniem uzyskania przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej traci moc art. 10”²².

Podane wyżej sposoby określenia czasu w tekstach aktów prawnych mają zapewnić jednolitość oraz możliwie największą precyzję tych tekstów, czemu niewątpliwie sprzyja to, że w znacznej mierze mają one charakter określonych formuł słownych, ujętych w dyrektywach redagowania tekstów aktów prawnych.

Literatura

- Gizbert-Studnicki T., 1982, *Znamiona czasownikowe w Kodeksie karnym. Zagadnienie czasu gramatycznego i aspektu*, „Studia Prawnicze”, z. 1-2, s. 101-115.
- Gizbert-Studnicki T., 1992, *Język prawny a obraz świata*. – *Księga jubileuszowa Profesora M. Boruckiej-Arctowej*, red. G. Skąpska, Kraków, s. 157.
- Grzegorzczkowska R., 2002, *Wprowadzenie do semantyki językoznawczej*, Warszawa, s. 117.
- Wronkowska S., 2004, *Komentarz do zasad techniki prawodawczej*. – *Komentarz do zasad techniki prawodawczej*, red. S. Wronkowska, M. Zieliński, Warszawa, s. 134.

21 § 52 ust. 2 ZTP.

22 Art. 62 *Ustawy z dnia 27 lipca 2002 r. Prawo dewizowe*, Dz. U. z 2002 r. nr 141, poz. 1178.

Terms for Time Designation in the Texts of Legal Acts

The article presents the problem of the ways time is defined in the texts of legal acts. The absolute time (indication of an exact day, month and year) is referred to rarely in the legal acts. Such texts are specific for providing a relative definition of time. Hence they lack deictic terms like here, now, there. Instead they define time and place by description. A legislator, when referring to time definitions in the legal acts, takes advantage of the ready-made formulas, which may indicate: (a) passage of time, (b) beginning of a period of time, (c) end of a period of time (deadline) particular moment in which a given legal fact (event or action) is to take place. Such ways of defining time are meant to ensure consistency and the biggest possible precision of the texts of legal acts. These aims are also aided by the fact that the above mentioned time definitions are to the considerable extent included in the directives for drawing up the legal acts texts contained in the Zasady Techniki Prawodawczej (Rules of Legislative Technique).

Keyword: legal acts, directives for drawing up the legal acts texts, legislative technique.

Literatura

List of references including works by Gierbert-Szubiński T. (1982), M. Borkowska-Łachowicz, and others, with dates and page numbers.